

PRAZGODOVINSKA UMETNOST

S prazgodovinsko umetnostjo so se začeli ukvarjati približno v 30. tis. pr.n.š. Takrat so začeli nastajati prvi izdelki iz arhitekture, kiparstva in slikarstva. V prazgodovinski Evropi so razvidne tri poti:

- **naturalistične upodobitve** (izvirajo iz magičnih potreb, gre za posnemanje v naravi videnih oblik),
- **simboli in piktogrami** (to so znamenja za obredja, postopki v dvogovoru z nadnaravnimi silami),
- **okraševanje** (prekrivanje praznih ploskev z vzorci, ki praviloma nimajo nekega vsebinskega pomena).

ARHITEKTURA

Vsaj od neolitika dalje poznamo poleg stavb, ki so služila za bivališča ostanke arhitektur, ki so služila kot svetišča oziroma kulturnim dogodkom. Največkrat gre za **megalite** (to so stavbni sklopi iz velikih kamnov postavljenih tako, da tvorijo hodnike in prostore). Najbolj znan arhitekturni primer je Stonehenge, ki je postavljen v Veliki Britaniji. Postavljen je bil okoli 2100 – 2000 pr.n.š. in sicer tako, da 21. junija sončni žarki skozi odprtine na obročih padejo točno na središče oltarnega kamna. Stonehenge je bil kultni kraj. Osupljivo je bilo že takratno matematično znanje, kar je vidno po tem, da so preklade na notranji strani obsekali pod kotom, tako da so s tal videti ravne in gre za preračunan optični učinek.

KIPARSTVO

Pogosto razkriva povezanost ljudi z naravi in nadnaravnimi silami. Ohranilo se je veliko idolov. Strokovnjaki domnevajo (ni dokazano), da so bili idoli daritve in prošnje božanstvom, npr. za plodnost, dober ulov, vrnitev sonca. Z idoli so bili upodobljeni predniki, ki so se že uvrstili med božanstva.

PRIMERI:

- **Willendorfska Venera** – hranjena v Dunaju, izdelana okrog 20.000 let pr.n.š. Ženski idol visok 11,5cm ima glavo ovito v lase. Glava čepi na polnem telesu. Močno poudarjene dojke, na katerih počivajo tenke neuporabne ročice, in košati boki.
- **Lepenski vir: Človek s kitami** – izdelan okrog 5.000 let pr.n.š., hranjen v Beogradu, njegove kultura sodi med predneolitske in se je razvila na obrežju Donave blizu Djerdapa.
- **Vaška situla** – iz 5. stoletja pr.n.š. hranjena v Ljubljani. Najdena nad Vačami pri Litiji, za material je bila uporabljena bronasta pločevina, upodobljeni pa so trije pasi s figurami. Delo je dosežek halštatske kulture na območju jugo-vzhodnih Alp.

SLIKARSTVO

V prazgodovini še niso poznali takih metod, kot jih danes, zato se ne smemo čuditi, da so se prazgodovinski spomeniki ohranili le izjemoma. Najdemo jih na takšnih krajih, kjer jim podnebne razmere niso mogle škoditi. Največ jih najdemo v jamah, zato izraz **jamsko slikarstvo**. Takšni najstarejši spomeniki pripadajo franko – kantabrijski skupini (severna obala Španije in jugo-vzhodna Francija), ker je bilo po ledeni dobi (18.000 – 15.000 let pr.n.š.) to območje gosto naseljeno. Jamsko slikarstvo pozna le odprte kompozicije. Večinoma gre za živali, vendar brez ozadij in tal, tako, da ne vemo v kakšnem položaju žival je. Najbolj znan primer takšnega slikarstva je Altamira. Ponazorjen je bik. Slikarje so odkrili leta 1879, nastale pa naj bi okrog 14.000 – 10.000 let pr.n.š. Že takrat so znali s pridom uporabiti naravno obliko površine npr. za bikovo grbino je slikar izkoristil izboklino na steni, ki še poudarja njegovo stasitost.